

Lp Raivo Aeg
Justiitsministeerium
info@just.ee

Meie: 13.04.2020

Arvamus eelnõule „Tsiivilseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (elektrooniliste võimaluste laiendamine koosolekute korraldamisel ja otsuste vastuvõtmisel)“

Tervitame soovi regulatsiooni ühtlustada ja e-vahendite kasutamist võimaldada, aga palume kaaluda MTÜdele või kõigile mõnd vahepealset varianti võrreldes tänase õiguse ja väljapakutuga, avardades üksiti koosoleku ja sel osalemise mõisteid.

Esiteks, jätta koosoleku pidamise ja hääle andmise kord vabaks, eristamata enam kokkukutsutud ja -kutsumata koosolekut, sest praktikas on võimalus ja vajadus enama paindlikkuse järele. Kel on MTÜS § 22 lg 3 ehk 100% liikmete kirjalike poolthääle nõue võetud üle põhikirjadesse, on võimalik ehk lahendada sõnastuse või rakendussättega, mis kokkukutsumise eristuse kaotab viisil, kus põhikirjasäte muutuks seadusega vastuolus olevaks ega kehtiks seeläbi. Tegelikku vajadust kõigi liikmete poolthääleteks pole küllap üheski olukorras, et seda põhikirjades edasi kaitsta.

Nii võiks saada koosolekul/hääletuses osaleda kindlal ajal/ajavahemikul (vähemalt seitsme päeva pärast/jookusl) toimival koosolekul füüsiliselt või audio-video või esindaja vahendusel, ent millele võiks oma hääle saata ka kirjalikult taasesitatavalt (täna AS § 170¹). Sealjuures viimased hääled loetakse kvoorumis osaks, v.a päevakorra muutmisel; ja mittehääletanuid ei loetaks vastuhääleteks. Lahendus annaks liikmetele kõik võimalused oma põhilist õigust realiseerida ehk hääle anda, samuti esimese korraga kvoorum kokku saada. Eriti kui korduskoosolek oleks üldjuhul alati otsustusvõimeline ehk võibolla vähemategi hääletega kui esimesel oluks.

Teiseks, või ka eraldiseisvaks ettepanekuks, mida toetasid kõik meie reageerida jõudnud liikmed: kui põhikirjas on kvooruminõue, võiks see ühetaoliselt kehtida igal viisil koosolekut pidades, sh kirjalikku taasesitamist võimaldaval moel (e-kiri, Google Forms, Citizen OS). Kui ühingul ei ole kvooruminõuet, ei rakendataks seda ka MTÜS § 22¹ korras koosolekul, või ühelgi eelnevalt pakutud hääletusviisil, sest liikmed on ise nii otsustanud ja üksteist usaldanud.

Kolmas ettepanek on lõpetada liikmete osalemise, sh kvooruminõude täitmise kontroll registri poolt, jättes sellegi ühingu siseasjaks. Just nagu ei kontrolli register, kas järgiti koosoleku kokkukutsumise korda, mida loogiliselt peaks ju tegema praegugi nt kvooruminõudeta ühinguil, et õigusvastaseid nn kahe-inimese-koosolekuid ei toimuks. Kui me ühes kohas ei ürita riigi poolt liikmeid kaitsta, võib sellest ka teisel loobuda.

Neljandaks võiks eelmise ettepaneku tasakaalustamiseks kaaluda kandeavalduse kohustusliku lisana osalejate allkirjade asemel just koosolekukutset. Kui kõigil liikmetel oli võimalus põhikirjas või seaduses tänagi oleva etteteatamisaja jooksul edastada oma hääle kirjalikult, taasesitatavalt või audio/video teel, on põhimõtteliselt liikmete õigused ju senisest paremini ja mugavamaltki kaitstud. Kui pahatahtlik juhatus kavatseb hääletust

manipuleerida, saaks ta võltsida üsna lihtsalt ka hääletusprotokolli, seisukohti või paberil allkirjalehte, aga koosolekukutse võltsimine/esitamine/kontrollimine oleks halduskoormuse mõttes ausatele inimestele märkimisväärselt meeldivam.

Register võiks kandeavalduse alusena usaldada peamiselt protokolliga kahe allkirjaga, mille kohustuslikud lisadokumendid oleksid hääletanute nimekiri, volikirjad, hääle andmise viis ja iga liikme seisukoht, ning vajadusel koosolekukutse, mis sisaldaks hääletamise tähtaega, võimaliku koosoleku toimumisaega ja kõiki viise, kuidas liige hääletada saab.

Kõik rangemad piirangud neis küsimusis võiksid soovi korral ühingute liikmed endale põhikirjaga ise seada, aga seaduse tasandil võiks nende enesekorraldusse sekkumine vaikimisi minimaalne olla, vs vastupidine hoiak, et vaid põhikirjaga võib rohkem vabadusi luua.

Sihtasutustele eelnõus pakutavad viisid samas sobiks, sest nende juhtorganites ei ole kvoorumiga kokkusaamine ja allkirjade kogumine nii koormavad kui MTÜdes.

Toetame ka kiiret juhtorgani liikme volituste lõpukuupäeva registris kuvamise lõpetamist, mil pole nagunii õiguslikku tähendust ja mis vähendaks küsimusi esindusõiguste kehtivusest eriti lähikuudel. Kas mõni infosüsteem (nt toetuste või iseteeninduskeskkonnad) ka volituste lõpukuupäeva kontrollib, mitte vaid registrisse kantust, on meile paraku teadmata.

Samuti toetame seniesitatud ettepanekuid täiendada seletuskirja, et oleks üheselt mõistetav, et koosolek võib TsÜSi alusel toimuda ka täielikult elektroonilises kanalis; ja et MTÜS 22¹ kehtib vaikimisi kõigile tänastele ühingutele, kuni vastav kord pole põhikirjaga keelatud.

Kui lõpplahenduseks jääb siiski kas üle poole liikmete poolhäälttest või nt videokoosoleku järel ikkagi kõigi osalenute allkirja saamine (viimane praktikas palju keerulisem kui koosolekul osalemine), toetame ka majandusaasta aruande tähtaja pikendamist, sest suurematele või kvoorumiga ühingutele koosoleku läbiviimine, otsuste tegemine ega allkirjade kogumine eelnõuga siiski oluliselt lihtsamaks ei muutu.

Eraldi ei saa toetada kohtu ettepanekut teha protokollis kohustuslikuks osalenud liikmete arv, mida vähemalt esimesel aastal ei hakataks massiliselt täitma. Soovi korral saab sellele tulevikus kandeavalduse lisadokumentide juures eraldi välja teha, et vähendada puuduste kõrvaldamise määruste eeldatavat kasvu.

Lugupidamisega

Kai Klandorf
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Alari Rammo, alari@heakodanik.ee